

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

Strateginen päämäärä kohdassa verbit pitäisi olla preesens muodossa, jos halutaan kuvata päämääriä esim. mainintaan: ”reilut työolot ovat tukeneet yrittäjien” pitäisi olla muodossa ”tukevat”. Koko kappaleen verbimuodot tulisi tarkistaa.

Nykytilan kuvauksessa ei ole mainittu, että alkutuottajien lukumäärä vähenee jatkuvasti, mikä vaikuttanee myös koko ruoka-alan työllistävyyden määrään.

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

”Tuottajahintojen nousu edellyttää myös jalostusarvon kasvattamista” on virheellinen olettaus. Tuottajahinnat voivat nousta, jos tulonjako on reilu tai pellolta-pöytään ketjussa on vähemmän toimijoita jakamassa tuloa. Siten myös jalostamattoman maidon, lihan, viljan ja kasvien tuottajahintoja on mahdollista nostaa. Jalostusarvon nousu voi nostaa jaettavaa lisäarvoa, mikä mahdollistaisi useamman toimijan ketjuun. Tuottajahintojen pitäisi olla reiluja, kattaa tuotantokustannukset ja mahdollistaa palkka-ansainnan tuottajalle sekä liiketoiminnan kehittämisen.

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

Luomusertifikaatti on maailmalla hyvin tunnettu kestävästä ja puhtaasta ruoantuotannossa viestivä brändi, jota suomalaisetkin ovat menestyksekkäästi hyödyntäneet. Luomubrändin hyödyntämistä viennissä tulisi jatkossakin edistää, mikä edellyttää myös suomalaisen luomutuotannon panostamista huomioiden myös luomuluonnontuotteiden hyödyntämisen elintarvike- ja kosmetiikkateollisuudessa.

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

”Työvoimaa ja osaamista on saatavilla” pitäisi mainita, että myös koulutusmahdollisuuksia tulisi taata alalle.

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

Tekstissä mainitaan, että ”ruokajärjestelmän muutokset, esimerkiksi tilankoon kasvu, eivät heikennä eläinten hyvinvointia...” Tulisi kuitenkin huomioida, että tilakoon kasvu ei ole ainoa tavoiteltava tila. Pienemmät tilayksiköt voisivat mahdollistaa paremman eläintautiriskien ja eläinten hyvinvoinnin hallinnan. Eläinmääriä vähentämällä voitaisiin paremmin mahdollistaa eläinten lajinomainen käyttäytyminen, peltoalan riittävyys ja ympäristönäkökulmat. Tulipalon, sähkön- tai vedenjakelun keskeytyessä tai yllättävän eläintautiepidemian kohdalla riskit eläinten hyvinvoinnille kohdistuvat pienempään määrään eläimiä kuin suurissa yksiköissä. Pienemmät yksiköt voivat olla kannattavia ja voivat kannustaa uusia nuoria yrittäjiä alalle vähäisemmän kertainvestointitarpeen vuoksi. Lauseen voisi muotoilla: ”Ruokajärjestelmän muutokset tukevat eläinten hyvinvointia”, jolloin ei oteta kantaa tilakokoon.

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

Huoltovarmuuden osalta tulisi mainita, että luomutuotantoalan kasvattamisella kansalliseen tavoitteeseen 25 % voitaisiin parantaa myös huoltovarmuutta. Luomutuotanto itsessään huomioi huoltovarmuusnäkökulman.

Nykytilakuvauksessa on virheellisesti, että ”Suomen ruokajärjestelmä perustuu korkeaan ruoanjalostuksen omavaraisuuteen”, vaikka todellisuudessa Suomesta viedään raaka-aineita, jotka tuodaan jalostettuna takaisin, jolloin jalostuksen lisäarvo jää suomalaisen ruokaketjun ulkopuolelle. Emme myöskään ole kaikilta osin siementen tuonnin varassa. Suomessa on huoltovarmuuskeskus ja siemenperunakeskus, joilla on merkittävät tehtävät siementen (viljat, peruna) varmuusvarastoinnissa. Suomessa TOS (tuottajan oma siemen) käyttöaste on korkea, mikä tarkoittaa, että omavaraisuusaste on korkea. On totta, että vihanneskasvien siemenissä ja sokerijuurikkaassa ollaan ulkomaisen siemenen varassa.

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

”Suomi hyödyntää ja edelleen kehittää pohjoisia vahvuuksiaan kuten nurmipohjaista kotieläintaloutta.” Tulisi huomioida, että kotieläintuotannon keskittyminen on jo nykyisellään merkittävää, mikä vaikeuttaa kiertotaloutta, kuormittaa paikallisesti ympäristöä ja yksipuolistaa tuotantoa alueittain.

Tavoiteltava tila olisi, että kasvin- ja eläintuotantoa integroidaan, jotta eläintuotannon sivuvirtoja voidaan paremmin käyttää kasvintuotannossa ja vastaavasti kasvintuotannon jalostuksen sivuvirtoja voitaisiin paremmin käyttää eläintuotannossa. Tavoitetila olisi vähemmän eläimiä ja enemmän ja monipuolisempaa kasvintuotanto. Eläintuotannossa ruokakasvien käyttöä rehuna tulisi minimoida. Kasvintuotannon viljelykiertoja ja kasvivalikoimaa monipuolistamalla voidaan taata maan parempi kasvukunto, hajautetummat riskit ja monipuolinen ravinto. Ruuantuotannon jatkuvuuden turvaamisen yhteydessä olisi erityisen tärkeää sanoittaa myös tavoite parantaa maan kasvukuntoa.

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

Edellä mainittu kasvin- ja eläintuotannon integraatio parantaisi myös kiertotalouden ratkaisuja. Tavoitteena mainitun ”kemiallisten kasvinsuojeluaineiden kotimaisuusaste nousee” rinnalla pitäisi tavoitella biologisten ja luonnollisten kasvinsuojeluaineiden kotimaisuusasteen nostoa. Suomella on ollut vahvaa TKI -osaamista nimenomaan biologisissa kasvinsuojeluinnovaatioissa ja meillä on rekisteröitynä aineita, joilla voisi olla kansainvälistäkin kysyntää. Kotimaista perusaineiden (esim. pajupohjaiset tuotteet, lesitiini, kasviöljyt) valmistusta tulisi vahvistaa. Biologisten ja luonnollisten aineiden rekisteröintiä tulisi tukea ja niiden laajempaa käyttöä kaikissa tuotantomuodoissa tulisi rohkaista.

Mielestämme Suomella olisi mahdollisuus erikoistua lisäämällä jo olemassa olevaa vahvaa osaamista biologisissa ja luonnollisissa aineissa ja kasvattaa kansainväliseen vientiä. Olisi tärkeää myös vahvistaa laajemmin osaamista ekologisessa kasvinsuojelussa.

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

Kannustaisimme huomioimaan, että kansallinen luomutuotannolle asetettu tavoite vastaa tähän päämäärään, sillä luomutuotanto huomioi luonnon kantokyvyn.

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

Kiitämme, että luomutuotannon tarjoamat hyödyt on huomioitu. Tavoitteessa mainitaan ” Kasvinsuojelussa panostetaan ennaltaehkäisyyn, jotta kemiallisten kasvinsuojeluaineiden käyttö vähenee.” IPM on asetettu perustasoksi jo aiemmin, minkä vuoksi tavoitteen pitäisi kunnianhimoisempi. Kasvinsuojelussa tulisi huomioida kaikki parhaat käytänteet, jotka huomioivat ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin: viljelytekniset toimet, lajikevalinta, ennustemallit ja tarvittaessa biologiset ja luonnolliset keinot. Luomutuotanto vastaa suoraan tavoitteeseen vähentää kemiallisten kasvinsuojeluaineiden käyttöä sekä pelloilla, että metsissä.

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

Tavoitteessa mainitaan ” Synteettisten tuontilannoitteiden käyttö vähenee kotimaisen ravinnekierrätyksen lisääntyessä.” Tulisi myös huomioida, että luomutuotannon keinoilla synteettisten lannoitteiden käyttö loppuu, mikä samalla vähentää riippuvuuttamme tuontilannoitteista. Viljelykiertojen monipuolistamisella ja maan kasvukunnosta huolehtimalla voidaan parantaa vesitaloutta ja vähentää ravinnepäästöjä.

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Nykytilakuvauksessa kerrotaan, että ” Suomessa on vahva ja yhteisöllinen koulu- ja työpaikkaruokakulttuuri”. Yhteisöllinen ruokailu on vähentynyt merkittävästi koronavuosien aikana ja jälkeen. Tämä pitäisi nostaa tavoitteeksi ja muotoilla lause ”on ollut”. Yhteisöllisellä ruokailulla voidaan vaikuttaa kansanterveyteen. Edistämällä kotimaisten luomuraaka-aineiden käyttöä julkisissa keittiöissä voidaan vastata strategiseen tavoitteeseen 2.

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

On kannatettava tavoite lisätä kuluttajien tietoa ruoantuotantotavoista. Tässä yhteydessä tulisi mainita luomutuotanto yhtenä tuotantotapana. Olisi tärkeää lisätä ymmärrystä sekä ihmisten, että ympäristön terveyttä tukevista ruokailutottumuksista.

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havaintoja

Luomuruokaa ja kasvipainotteista ruokaa tulisi painottaa julkisissa keittiöissä, jotta terveellistä ja ympäristöystävällistä ruokaa olisi helposti saatavana.

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havaintoja

Tämä on erittäin hyvä ja kannatettava tavoite.

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havaintoja lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

-

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

Onnellisen ruuan maa on kunnianhimoinen ja hieno visio. On kuitenkin syytä pohtia, onko se saavutettavissa oleva tulevaisuus, mikäli meillä on jatkossakin kotieläintuotantoa. Onnellisen ruuan maa on ilmaus, josta ensimmäisenä tulee mieleen tuotantoeläinten hyvinvointi. On epäeettistä väittää, että suomalaiset tuotantoeläimet olisivat onnellisia. Jos otsikolla halutaan viitata Suomeen ja suomalaisiin onnellisena kansana, pitäisi otsikko muotoilla toisin. Esim. Onnellisten maan ruokaa tai Onnellisen maan ruokaa.

Kappaleessa 2 on joitakin hyvin vaikeasti tulkittavia lauseita. Mitä esimerkiksi tarkoitetaan lauseella: "Alkutuotanto perustuu uusiutuviin menetelmiin, joissa uudet teknologiat tukevat luonnon monimuotoisuutta"? Meillä on paljon ekologista tutkimustietoa, jonka hyödyntäminen alkutuotannossa tukisi myös monimuotoisuutta. Visiossa kuvataan myös, että "Kestävä ruoka on ravitsevaa, herkullista, kohtuuhintaista ja helposti saatavissa". Olisi syytä lisätä myös, että kestävä ruoka on ympäristöystävällistä ja kasvipainotteista. Meillä on riittävästi tutkimustietoa siitä, että

kasvispainotteisempi ruokavalio tukee kestävyys siirtymää ja on ravitsemuksellisesti tasapainoista tukien ihmisten hyvinvointia.

livonen Sari
Luonnonvarakeskus - Luomuinstituutti